

Budapest helyőrsége a miniszterelnök elé vonult

Követelték Bartha hadügyminiszter lemondását — Polgárembert akarnak hadügyminiszternek — Károlyi miniszterelnök és Pogány kormánybiztos beszédei megnyugtatták a katonákat

Ma láttuk azt, hogy Budapesten még van katonaság! Ez a katonaság — vagy hétézer ember! — nagy vörös zászló alatt keresztülvont Budapest főbb utvonalaiban. Ágyuk kísérték a csapatokat és gépfegyverek voltak a katonáknál. A menet fölött zászlók lengtek és a zászlók rudján virágcsokrok diszlettek. A felvonulás fegyelmzett, komoly, impozáns volt. Tisztek és legénység egyaránt a helyzet magaslatán álltak. A katonák a várba vonultak fel, mert elengedhetetlennek tartották, hogy nézeteiket a hadügyminiszterium vezetéséről elmondják. Tiszta intenciójuk volt és hosszas megfontolás előzte meg elhatározásukat.

A katonák azt a kívánságukat fejezték ki Károlyi Mihály miniszterelnök előtt, hogy Bartha Albert hadügyminiszter mondjon le. A hadügyminiszter ellen irányuló megjegyzéseiket több pontban adták elő. Bartha Albert hadügyminiszter nemcsak a budapesti katonaság, de általában a közvélemény kritikáját is kihívta maga ellen. A hadügyminiszter reszortján kívül a politika és a külpolitika irányításába akart befolyjni és ezzel a kormányzást zavarta, azonkívül olyan gyanús mozgalmakat nézett el, melyek a reakció kísérleteire vallottak. A budapesti katonaság bizalmatlanságát nyilvánította Bartha hadügyminiszter ellen, mire a hadügyminiszter lemondott.

A budapesti helyőrség katonái között már napok óta fokozódott az elégedetlenség a hadügyminiszter kezdeményezései miatt. Bartha hadügyminiszter ugyanis előbb tiszti századokat, majd riadó századokat készült szervezni. Beletőzte az elégületlenséget az a hír, hogy Bartha a saját személye mellett való politikai tüntetésre készül felhasználni a budapesti ezredeket. A katonák szerint Bartha elrendelte, hogy egy délelőtt a budai rakparton gyűljenek össze az ezredek és tüntetőleg fejezzék ki iránta való bizalmukat. Ennek a parancsnak teljesítését a tisztek és a legénység egyaránt megtagadták. Ma pedig a helyőrség, éppen ellenkezőleg, bizalmatlanságát nyilvánította ki.

Felvonulnak a katonák

Már a kora délelőtti órákban gyülekezett a budapesti helyőrség legénysége a különböző kaszárnyákban, ahonnan zárt, fegyelmzett sorokban, élén nagy vörös zászlóval indult a Lánchidon és az Albrecht-uton keresztül a Várba. Az I. honvéd gyalogezred három zászlóaljja, tisztsjei vezetése mellett a népligeti laktanyából 3800 emberrel indult el. Hozzójuk csatlakozott az Üllői-uti laktanyának másfél zászlóaljja, a 32-esek 1500 emberrel, felvonultak továbbá az I. honvéd táborigényezred egy ütege 4—4 ágyúval és 1000—1000 emberrel. A katonaság tökéletes rendben vonult föl a várba, mialatt a Szózatot és a Himnuszt énekelte. A várban, a Szent György-téren foglalt a sereg állást.

Károlyi Mihály miniszterelnök a katonák közé ment, akik viharosan éljenztek. Az egész demonstráció folyamán többször nyilvánította a katonaság ünnepélyes és lelkes bizalmát Károlyi Mihály iránt.

A felsorakozott katonaság bizalmi férfiakból álló huszonnyolctagú küldöttség ezután Károlyi miniszterelnökkel együtt felment a miniszterelnöki palota épületébe, ahol a miniszterelnök a kisteremben fogadta a küldöttséget.

Polgárimisztert akarnak a katonák

A küldöttség vezetője Moór Pál főhadnagy kifejtette, hogy a budapesti helyőrség csapatai teljes lelkesedéssel kívánják támogatni a kormányt a rend fönntartásában, azonban a hadügyminiszterium jelenlegi vezetője, Bartha Albert nem az az ember, aki a helyőrség bizalmát és rokonszenvét bírja. Titkos rendeletekkel adott ki, amelyekkel a fővárosi helyőrség létszámát csökkenteni akarja, nincs megértéssel a katonák szociális helyzete és kívánságai iránt, ezért a bizalmi férfiak vélekedésükben a legnagyobb bizalmatlansággal viseltélnek és kérik, hogy polgári egyént állítsanak a hadügyek élére. Ezután átnyújtotta a memorandumot, amely üdvözli Károlyi Mihályt, a magyar népköztársaság leendő fejét, ismerteti a helyőrség kebelében működő állítólagos royalista mozgalmakat, főpanaszolja, hogy a hadügyi vezetőség testtel-

lélkekkel reakciós, a vezérkar ellenforradalmi mozgalmakat szit és provokálja ezzel a legénységet. A memorandum pontokba foglalt kívánságai a következők:

1. Kívánjuk Bartha Albert hadügyminiszter lemondását, helyébe civil hadügyminiszter kinevezését, akinek személyre garancia lenne arra, hogy az új hadsereget demokratikus alapon az egész országban meg tudja teremteni.
2. Kívánjuk a hadügyminiszterium legsürgősebb reorganizálását, az osztályok vezetésének a vezérkar kezéből való kivételét, a még mindig a hadügyminiszteriumban székelő háborús uszítóknak azonnali eltávolítását.
3. Kívánjuk a katonatanácsról és a bizalmi-férfi-rendszerrel szóló hadügyminiszteri rendeletnek nemcsak látszólagos, hanem becsületes végrehajtását.
4. Kívánjuk mindenfajta külön tiszti csapat azonnali felosztatását.
5. Kívánjuk, hogy a legénység maga választgassa meg a tisztikarból parancsnokait.
6. Kívánjuk, hogy kellő tehetségű és tudású legénységi katonák tisztekké emelkedhessenek.
7. Kívánjuk a laktanyáknak sürgősen lakhatóvá tételét és a legénység kifogástalan el látását.

A memorandum biztosítja végül a miniszterelnöket a budapesti helyőrség katonáinak legőszintébb és legodaadóbb támogatásáról, bizik benne, hogy a miniszterelnök egész egyéniségével a szocialista haladás szolgálatába áll és sürgős intézkedést kér a katonák felkorbácsolásának megnyugtatólására.

Károlyi beszél a katonákhoz

Károlyi Mihály miniszterelnök a küldött séghez beszédet intézett

Örömmel látja a sok ezer katonát, mert a magyar kormány nem áll védtelenül, hanem mögötte van egy erős hadsereg. A miniszterelnök rámutatott arra, hogy a küldöttség által előterjesztett titkos rendeletekről ilyen alakban tudomása nem volt. Elismeri, hogy a hadsereg szervezése eddig nem haladt oly gyorsan, amint a cél ezt megkövetelte volna. Ezt maga is látta, de nem akarja azt mondani, hogy ennek egyedüli oka a hadügyminiszter volt. Elvileg azon az állásponton van, hogy amikor a gyárak bezüntetik üzemüket, de a munkahiány miatt is a munkanélküliség folyton szaporodik, igen helyes és okos, ha a szervezendő csapatokban a munkanélküliek is helyet találnak. A kormány a kérdést ezeknek a szempontoknak érvényesítésével akarja megoldani. Amit ezen a téren a hadügyminiszter tett, azt az ő jelenléte nélkül bírálhat tárgyává nem teheti. Ezeket a kérdéseket — folytatta Károlyi — még a mai nap folyamán megbeszéli a hadügyminiszterrel. Azt belátja, hogy a néphadsereget másképpen kell szervezni, mint a régi hadsereget. Legyenek meggyőződve — mondotta Károlyi —, hogy amíg én ezen a helyen vagyok, addig engem és a kormány valamennyi tagját ugyanaz a hit és ugyanaz a meggyőződés fog hevíteni, amely október 31-én erre a helyre állított minket. Valamennyien tudjuk kötelességünket. Néphadsereget akarunk, amelyet — hangsúlyozom — valóban a nép szellemében vezetnek. Amíg én ezen a helyen leszek, csakis a demokrácia szelleme fog uralkodni ebben a Házban.

A miniszterelnök ezután megemlítette, hogy a legrövidebb idő alatt, talán már négy hét múlva kiírják a választásokat. Továbbá kijelentette még, hogy a memorandumot a kormány elé terjeszti és a katonák kérését teljesíteni fogja.

Lelekes taps és éljenzés fogadta a miniszterelnök beszédét, aki ezután a miniszterelnöki palotának a Szent György-térre néző erkélyére lépett és a téren felállott és öt ünnepelő katonasághoz intézte a következő szavakat:

— Katonák! A kormány nevében melegen üdvözlöm önöket. A magyar néphadseregnek nem

csak joga, de kötelessége, hogy kormányával együtt megbeszélje óhajait. Bizalommal és őszinteséggel közeledjenek a kormányhoz, amely kötelességének tartja önöket nemcsak meghallgatni, de óhajaikat önökkel megbeszélni s megvitatni. Biztosítom önöket, hogy még ma közlöm kívánságaikat a kormánnyal és a Nemzeti Tanácssal. (Zugó eljenzés. Le a hadügyminiszterrel.) — Nem mondom, hogy minden kívánságukat azonnal teljesítjük, azonban férfias őszinteséggel ígérem, hogy azt fogjuk tenni, amit mi, akik a helyzetet természetesen a legjobban ismerjük, a leghelyesebbnek tartunk. Meg lehetnek győződve, hogy egyetlen tagja sincs a kormánynak, aki ragaszkodnék állásához. (Éljen Károlyi! Maradjon Károlyi!) És ha az önök kívánságát teljesítjük, ne higgyék azt, hogy *presszió alatt állunk*, hogy azért tesszük, mert félünk az uraktól. Mert nincs az a szurony, az a gránát, az a löveg, amely engem megfélemlítsen. Csak kötelességemet fogom tenni a demokrácia és Magyarország érdekében. Csak egyet akarok mondani: *Nekem erős akaratom, hogy tényleg megalkossuk a néphadsereget*, amelyre szüksége van a kormánynak és az országnak egyaránt. Kérem önöket, hogy a néphadsereg szervezésében legyenek segítségünkre és beszéljenek rá minden embert, hogy legye meg kötelességét. Bejelenthetem, hogy *a legrövidebb idő alatt kiürük az általános választásokat* és ezzel megteszük az első nagy lépést az erős nemzeti, demokratikus és szociális intézményekkel telített Magyarországnak fölépítésére, amelyet mindnyájan óhajtunk. Ennek legyenek önök a katonái!

Tomboló lelkesedés fogadta e szavakat. Mialatt Károlyi a küldötteknek válaszolt, a hadügyminisztérium erkélyén megjelent egy vezérkari százados, aki beszélni akart az épület előtt összegyűlt és Bartha ellen viharosan tüntető katonasághoz.

— Le vele! Távozzék! Nem akarjuk hallani! — torkolta le a szónokot az egész katonalábor.

Ezután Nagy Vince államtitkár lépett az erkélyre, beszédet mondott ő is a katonasághoz. Beszédét így fejezte be:

— A három pártból alakult becsületes szövetség mindig kell, hogy támogassa egymást és *ha a polgárság, munkásság és katonaság egymás mellett kitart, nincs az a hatalom, amely a forradalom virományait elsöpörni tudná!* Amilyen őszintén mondták el a katonák kívánságaikat Károlyi Mihálynak, éppen olyan nyugalommal és bizalommal várhatják a kormány döntését is.

Pogány kormánybiztos a katonaság követeléseiről

Lelkes eljenzés fogadta e szavakat, amelyek elhangzása után a katonák a *Katonatanács* helyiségei előtt sorakoztak és Pogány Józsefet, a *Katonatanács* elnökét kívánták hallani, aki a *Katonatanács* helyiségének az ablakából a következőket mondta:

— Aki ezt a mai tüntetést látta, csak hódolattal emlékezhetik meg ennek a rendjéről, mert ezt a bizalmiférfiak teremtették meg. Megmutatta ez a tüntetés, hogy *van Pesten katonaság*, hogy ez a katonaság *a bizalmiférfiak kezében van*, megmutatta ez a tüntetés, hogy *lehet fegyelmet teremteni*, de csak ha megteremti a katonaság maga, becsületes és demokrata uton. Megmutatta, hogy *van katona elég, de érteni kell a felhasználásához, ahhoz, hogy biztosítsák vele a forradalom virományait*. Megmutatta, hogy *nincsen szükség tiszti ezredekre, nincsen szükség riadószázadokra*. *Nincsen szükség arra, hogy visszaadják a hadsereg vezetését a vezérkar és aktív tisztek kezébe*. *A katonatömegek megmutatták, hogy igen akarnak katonák lenni, a népkormány leghívebb támaszai, de megmutatták azt is, hogy nem tűrik el senkinek az önkénykedéseit*. *Én magamévá teszem a katonaság összes követeléseit, kijelentem, hogy ezekkel a követelésekkel állunk és bukuunk*. Követeljük, hogy *civil hadügyminisztériumot nevezzenek ki*, (Felkiáltások: *Éljen Pogány hadügyminiszter!*) hogy *a hadügyminisztériumból távolítsák el a reakciós elemeket, hogy minden tiszti csapat feloszlatassék, hogy hajtsák végre a rendeleteket, amelyek a bizalmiférfi-rendszert megteremtik a vidéken is*. Követeljük, hogy a katonáknak minden szociális kívánságát teljesítsék, tegyék lakhatóvá a lakotanyákat. Követeljük a reakciós parancsnokok eltávolítását és a kasztrendszer eltörlését, hogy *legénységi ember is tiszté lehessen*. Mindezeket követeljük és Károlyi és a szocialista párt segítségével meg is valósítjuk.

Ezek után arra szólította fel a katonaságot, hogy vonuljon vissza a laktanyáiba, ugyanabban a rendben, amelyben idevonult. A csapatok rendben sorakoztak és egy óra tájt megindultak visszafelé.